

Polskie tradycje – Andrzejki, wieczór wróżb.

Dość popularne w Polsce Andrzejki, dawniej zwane *jędrzejówkami* - to wieczór wróżb w nocy 29 na 30 listopada. Święto przypada w wigilię św. Andrzeja, patrona Grecji, Rosji i Szkocji.

„Na świętego Andrzeja dziewczkom
z wróżby nadzieja”.

Pierwsza polska wzmianka o tym zwyczaju pojawiła się już w 1557 roku, w *Komedii Justyna i Konstancje*. Ta stara panińska zabawa miała zdradzić dziewczynie nie tylko imię oraz przybliżony wygląd przyszłego męża, ale też stronę świata, z której to przyjdzie ukochany.

Wróżby od dawna były istotnym elementem kulturowym wielu uroczystości. Pomimo przyjęcia chrześcijaństwa wierzenia i obrzędy pogańskie przetrwały długie wieki. Relikty tamtych czasów zachowały się do dzisiaj w naszym folklorze. Należy jednak podkreślić, że chrześcijaństwo oficjalnie zlikwidowało wróżby i do dziś je potępia. Zachowały się tylko te, z pozoru jakby niewinne i będące szczątkowym elementem naszej tradycji ludowej. Polskie praktyki w tym temacie, w zasadzie niczym się nie różnią od tych, znanych w innych krajach Europy. Przykładem może być; wróżenie z kart, z ręki czy z fusów. Powodem do wróżenia może być kichanie... to pomyślność, śwędzenie oczu... oznacza, że zbliża się smutek, pieczenie uszu... ktoś obgaduje, czkawka...ktoś miło wspomina, śwędzenie ręki prawej - zapowiada witanie się, lewej - przyływ gotówki. Powszechnie też wróży się z roślin - czterolistnej koniczyny, podwójnego kłosa zbóż, liści akacji, kwiatów rumianku, a nawet ze „spadających gwiazd”.

ekotrendy.pl

przyrodniczek.pl

ekotarg.pl

pl.123rf.com

Na świętego Andrzeja zazwyczaj kończy się *rok kościelny*. Apostoł ten urodził się w I wieku naszej ery, w galilejskiej Betsaidzie. Był przede wszystkim patronem książąt burgundzkich, którzy jego krzyż przyjęli za emblemat całej Burgundii. Czczono go już w IV wieku. Uważano, że noc świętego Andrzeja (29/30 listopada) jest najważniejszą porą na podejmowanie ważnych, życiowych decyzji. Święty Andrzej był opiekunem wielu grup społecznych m.in.: wozowodów, rybaków, górników i żeglarzy. Ale był też „adresatem” ogromnej ilości panińskich modlitw o dobre małżeństwo. Jeśli chodzi o wróżby to największym powodzeniem cieszyło się lanie *wosku*. I tak jest do dzisiaj. Dziewczeta wlewają do naczynia z wodą - roztopiony wosk. Powstaje jakaś zastygła forma, która po wyjęciu z wody rzuca cień. To z jego kształtu przewidują swoją przyszłość i czytają bliską lub odległą

cd. str. 2

Tradições polonesas – Andrzejki, noite das adivinhações

Andrzejki são bastante populares na Polônia, antigamente chamados *jędrzejówki* - noite das adivinhações, na noite de 29 para 30 de novembro. A festa cai na véspera do dia de Santo André, o Santo padroeiro da Grécia, Rússia e Escócia.

“Na festa de Sto. André as moças
têm esperança nas adivinhações”.

A primeira menção polonesa sobre este costume surgiu em 1557, na “Comédia de Justina e Konstancja”. Esta brincadeira divertida das moças tinha que revelar para elas não só o nome e a aparência aproximada do futuro marido, mas também de que parte do mundo viria o amado.

Há muito tempo as previsões eram um elemento cultural importante de várias celebrações. Apesar da adoção do cristianismo, as crenças e os ritos pagãos sobreviveram por muitos séculos. Os arcaísmos daqueles tempos são preservados até hoje no nosso folclore. No entanto, deve-se salientar que, oficialmente as previsões foram abandonadas e hoje em dia o cristianismo as condena. Foram mantidas apenas aquelas aparentemente inocentes e que são parte residual de nossa tradição. As práticas polonesas quanto a este tema, na verdade, não são significativamente diferentes daquelas conhecidas em outros países europeus. Um exemplo é a cartomancia com cartas ou folhas de chá. Um argumento para fazer uma adivinhação pode ser: um espirro... prosperidade; coceira nos olhos... a tristeza se aproxima; orelhas quentes... alguém fala de nós; um soluço... lembrança carinhosa; coceira na mão direita... cumprimento, na mão esquerda entrada de dinheiro. Comumente também se faz previsões com plantas – trevo de quatro folhas, espiga dupla de cereais, folhas de acácia, flores de camomila, assim como com as “estrelas cadentes”.

Na festa de Santo André costuma terminar o ano da litúrgico. Este apóstolo nasceu no séc. I da nossa era, em Betsaida na Galiléia. Acima de tudo, foi Santo padroeiro dos Duques de Borgonha, que abraçaram a sua cruz como emblema de toda a Borgonha. Já era venerado no séc. IV. Pensava-se que a noite de Sto. André (29/30 novembro) é o momento mais adequado para tomar decisões importantes na vida. Sto. André era protetor de muitos grupos sociais, entre outros: os distribuidores de água, pescadores, mineiros e marinheiros. Mas era também o ‘destinatário’ de uma grande quantidade de orações de jovens que pediam um bom casamento. Quando se trata de previsões, o derramar cera gozava de grande sucesso. E assim é hoje. As moças derramam cera fluida em uma bacia com água. Cria-se uma forma solidificada que forma sombra após remover da água. De seu formato prevê-se o futuro e lê-se uma data próxima ou distante do casamento. A interpretação e a explicação sobre estas figuras sólidas são explicadas pelos símbolos: anjo ou imagem alada – uma boa notícia; portão ou porta – um novo caminho de vida; uma árvore ou flor – boa sorte; um vaso – indicação de saúde; frutas – prosperidade. É claro que todas as moças sonham com um palácio que é sinal de

cont.pág.2

datę ślubu. Interpretację i mowę zastygłych figur woskowych tłumaczą znane symbole: anioł lub podobna skrzydlata postać - zwiastują dobrą nowinę; brama lub drzwi - nowa droga życia; drzewo lub kwiat - dobry los; dzban - oznaka zdrowia; a owoce - dobrobyt. Oczywiście wszystkie dziewczęta marzą o zamku, który jest znakiem - bajkowego księcia.

Innym andrzejkowym zwyczajem było skosztowanie *jabłka*. Przed pójściem spać dziewczyna nadgryzała ten rajski owoc i kładła go pod poduszkę. Robiła to z wiarą, że ukochany przyjdzie aby je również skosztować... albo przynajmniej tej nocy się przyśni.

Oprócz lania wosku - popularne do dzisiaj są wróżby z *butami*. Zebrane w pokoju panny ustawiają kolejno swoje pantofelki, jeden za drugim. Której but najszybciej znajdzie się tuż przy drzwiach, ta właśnie wkrótce wyjdzie za mąż. Inną formą andrzejkowej zabawy jest rzucanie butem ponad głową. Jeśli upadnie on podeszwą na podłogę i noskiem ku drzwiom - oznacza szybkie opuszczenie domu rodzinnego.

kuferek.blox.pl

Andrzejki, to czas ostatnich przed adwentem, tańców i zabaw, podczas których najczęściej podawane były ciasteczka i lekkie napoje. Oto kilka andrzejkowych propozycji.

Zacznijmy od portugalskiego deseru, którego nazwa znakomicie pasuje do tego rodzaju wieczoru:

1) *Esperando marido*, czyli „Czekając na męża”

Składniki - 250g cukru, 6 jajek, 1/2 szklanki wody, cynamon.

Przepis - na małym ogniu, gotujemy wodę z cukrem... aż utworzy się nam lukier. Zdejmujemy z ognia i studzimy. Dokładnie roztrzepujemy jajka i następnie wlewamy je do chłodnego lukru... cały czas ubijając. Ponownie stawiamy na małym ogniu i ubijamy trzepaczką do chwili aż masa zacznie rosnać... Wówczas przelewamy do chłodnych salaterek i posypujemy zmielonym cynamonem. Podajemy na zimno.

2) *Andrzejkowe obwarzanki*

Składniki - 100g mielonych migdałów, 100g cukru pudru, otarta skórka z 2 szt. pomarańczy, łyżka stołowa soku z pomarańczy, 2 surowe żółtka.

Przepis - na parze, z cukrem pudrem ucieramy żółtka... do białości. Ucierając dodajemy skórkę pomarańczową i sok z pomarańczy. Następnie studzimy i mieszamy z mielonymi, obranymi migdałami. Z tak powstałej masy kształtujemy małe, okrągłe obwarzanki. Układamy je na

cd. str. 3

um príncipe encantado.

Outro costume de *Andrzejki* era provar uma maçã. Antes de ir dormir a moça deveria morder esta fruta do paraíso e colocava-a embaixo do travesseiro. Fazia-o com fé de que o amado virá experimentá-la também ou, ao menos, que nesta noite sonhará com ele.

Além de derramar cera, são populares até hoje as previsões feitas com sapatos. Reunidas em um cômodo as moças colocam seus sapatos uns atrás dos outros em fila. O sapato daquela que mais rápido encontrar-se na soleira da porta, vai casar em breve. Outra forma de diversão de *Andrzejki* é atirar um sapato sobre a cabeça. Se ele cair com a sola virada para o chão e a ponta na direção da porta significa deixar rápido a casa da família.

Antes do advento *Andrzejki* é o tempo de danças e brincadeiras, durante o qual são servidos, com frequência, docinhos e bebidas leves. Eis algumas propostas para esta festa.

Vamos começar com uma sobremesa portuguesa, cujo nome se encaixa perfeitamente neste tipo de noite:

1) „Czekając na męża”, isto é *Esperando marido*

Ingredientes: 250g de açúcar, 6 ovos, ½ copo de água, canela.

Modo de fazer: em fogo baixo fervemos água com açúcar até que se forme uma calda. Tiramos do fogo e deixamos esfriar. Batemos os ovos e em seguida derramamos nesta calda fria, batendo todo o tempo. Em seguida pomos sobre fogo baixo e batemos com um *fuê* até que a massa comece a crescer. Então, pomos em recipientes frios e salpicamos com canela. Servimos frio.

2) *Rosquinhas de Andrzejki*

Ingredientes: 100g de amêndoas moídas sem casca, 100g de açúcar de confeiteiro, casca ralada de 2 laranjas, colher das de sopa de suco de laranja, duas gemas cruas.

Modo de fazer: sobre o vapor batemos as gemas com o açúcar até que fiquem esbranquiçadas. Mexendo adicionamos as raspas das cascas de laranja e o suco de laranja. Em seguida, deixamos esfriar e misturamos com as amêndoas moídas. Com esta massa fazemos pequenas rosquinhas. Pomo-las sobre uma forma e levamos ao forno quente. Assamos em fogo baixo, na verdade... secamos.

polki.pl

3) *Ponche de Andrzejki*

Ingredientes: 6 colheres das de sobremesa de chá, 2 copos de água fervente, 150g de açúcar, 4 copos de vinho branco, ½ copo de rum, casca de um limão.

cont. pág. 3

cd. – Polskie tradycje

blasze i wstawiamy do gorącego piekarnika. Pieczemy na maleńkim ogniu a właściwie to je... suszymy.

3) Poncz andrzejkowy

Składniki - 6 łyżeczek herbaty, 2 szklanki wrzątku, 150g cukru, 4 szklanki białego wytrawnego wina, 1/2 szklanki rumu, skórka z 1 cytryny.

Przepis - cytrynę dokładnie myjemy i sparzamy wrzątkiem. Oстрыm nożem ścinamy żółtą skórkę. Następnie do dzbanka wsypujemy herbatę i zalewamy wrzącą wodą. Parzymy herbatę 5-6 minut, przecedzamy przez sitko i mieszamy z cukrem. Posłodzoną herbatę wlewamy do rondla, dodajemy wino, skórkę z cytryny i szybko podgrzewamy do wrzenia. Następnie wlewamy rum, mieszamy, znów podgrzewamy - ale tak, aby nie doprowadzić do zagotowania. Po chwili, rozlewamy do szklaneczek lub nalewamy do wazy...

Uwaga! Przed nalewaniem ponczu do szklanek, należy włożyć do nich metalowe łyżeczki, które uchronią szkło przed pęknięciem...

Smacznego i wesołej zabawy!

Warto przy tym przytoczyć słowa Marcina Bielskiego, autora cytowanego już dzieła pt. „Komedia Justyna i Konstancja” z 1557 roku;

*Nalejcie wosku na wodę,
Ujrzycie swoją przygodę
Słychalam od swej macierze
Gdy która mówi pacierze
W wigilię Andrzeja świętego
Ujrzy oblubieńca swego (.....)
Nie kuś Bogiem, ni jego świętymi
Nie pętaj się czarami przekłętymi!
Nie pomogą tobie lane woski,
Jest każdej dar obiecany boski!*

Jedno jest pewne - bogate i różnorodne, żywe po dzień dzisiejszy zjawiska folklorystyczne są znaczącymi elementami naszej kultury ludowej i wielowiekowej tradycji.

Na podstawie źródeł internetowych i „Polskich tradycji świątecznych” (Świat Książki 2011)
Opracowała: prof. Barbara Rzycki

cont. – Tradições polonesas

Modo de preparar: lavamos bem o limão e passamos na água fervente. Com uma faca bem afiada cortamos a casca. Em seguida pomos o chá em um bule e jogamos água fervente. Deixamos por 5-6 minutos, coamos e adoçamos. Pomos em um bule de chá, adicionamos o vinho, a casca de limão e aquecemos por pouco tempo. Em seguida pomos o rum, misturamos, aquecemos novamente, mas de modo que não chegue a ferver. Após um momento vertemos em copos ou em uma poncheira ...

Cuidado! Antes de por o ponche nos copos, é bom por colheres metálicas que vão impedir que o vidro se quebre...

we-dwoje.pl

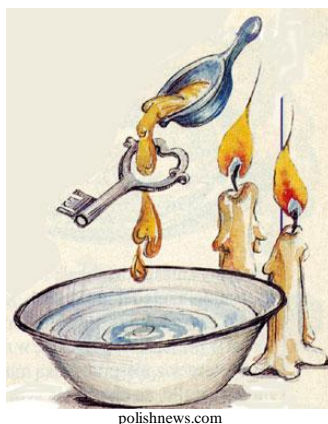
Bom apetite e feliz brincadeira!

Vale a pena lembrar as palavras de Marcin Bielecki, autor da obra citada “Comédia de Justyna e Konstancja” do ano 1557:

*Derramem cera na água,
Vocês vão ver a sua aventura
Ouvi de minha terra
Quando uma moça diz uma oração
Na vigília de Sto. André
Vai ver seu noivo (...)
Não tente com Deus, nem com seus santos
Não se ligue com as previsões diabólicas!
Não vão te ajudar as ceras derramadas,
A dádiva para cada uma é promessa divina!*

Uma coisa é certa, ricos e diversificados, os elementos significativos do folclore de nossa cultura popular e de tradições seculares estão vivos até hoje.

Baseado em fontes da internet e em
„Polskie tradycje świąteczne” (Świat Książki 2011)
Preparou: profa. Barbara Rzycki

polishnews.com